



**BOSHLANG'ICH SINFLARDA JAMOVIIY O'YINLARDAN
FOYDALANISH ORQALI O'QUVCHILARNING IJTIMOIYLASHUVINI
RIVOJLANTIRISH**

Qo'qon universiteti Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Yo'ldasheva Naimaxon Ubaydullo qizi

Tel: +998 88 820 24 40

naimaxonyoldosheva61@gmail.com

Annotatsiya: Boshlang'ich sinflarda jamoviy o'yinlardan foydalanish o'quvchilarning ijtimoiylashuvini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Jamoviy o'yinlar bolalarning birgalikda harakat qilish, muammolarni hal qilish va o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu o'yinlar orqali bolalar o'zaro ishonch, hurmat, hamkorlik va yordam berish kabi ijtimoiy qadriyatlarni o'zlashtiradilar. Shuningdek, jamoviy o'yinlar o'quvchilarning o'zaro anglashuvini oshiradi, ularni bir jamoa sifatida birlashtiradi va sinf muhitida iliq, do'stona munosabatlarni rivojlantiradi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinflar, vazifalar, bilim, ko'nikmalar, interaktiv taqdimotlar, fikr almashish, intellekt, hurmat.

Аннотация: Использование групповых игр в начальных классах важно для развития социализации учащихся. Групповые игры служат для развития у детей навыков совместных действий, решения проблем и общения друг с другом. С помощью этих игр дети усваивают социальные ценности, такие как взаимное доверие, уважение, сотрудничество и помощь друг другу. Кроме того, групповые игры повышают взаимопонимание между учащимися, объединяют их в команду и развивают теплые, дружеские отношения в классе.

Ключевые слова: начальные классы, задачи, знания, навыки, интерактивные презентации, обмен идеями, интеллект, уважение.



Abstract: *The use of group games in primary grades is important in developing students' socialization. Group games serve to develop children's skills in acting together, solving problems, and communicating with each other. Through these games, children learn social values such as mutual trust, respect, cooperation, and helping each other. Also, group games increase mutual understanding among students, unite them as a team, and develop warm, friendly relations in the classroom environment.*

Keywords: *primary grades, tasks, knowledge, skills, interactive presentations, exchange of ideas, intelligence, respect.*

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim – har bir inson hayotidagi eng muhim va asosiy ta'lim bosqichi hisoblanadi. Bu davrda bolalar nafaqat asosiy bilim va ko'nikmalarni egallaydilar, balki ularning shaxsiyati, ijtimoiy qobiliyatlari va dunyoqarashi shakllanadi. Boshlang'ich ta'lim jarayoni bolalarning aqliy, jismoniy, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, bu bosqichda ta'lim-tarbiya jarayonining samarali tashkil etilishi, o'quvchilarning individual xususiyatlari va ehtiyojlariga mos keladigan pedagogik yondashuvlarning qo'llanilishi katta ahamiyatga ega. Zamonaviy boshlang'ich ta'limda o'yinlar, interaktiv metodlar va innovatsion texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Bu esa o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni faol ishtirok etishga rag'batlantirish va o'rganish jarayonini yanada samarali qilish imkonini beradi. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim bolalarda mustahkam ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi, bu esa ularning kelajakdagi ta'lim va hayotdagi muvaffaqiyatlari uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Jamoviy o'yinlar boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning ijtimoiylashuvini rivojlantirishda muhim vositalardan biri hisoblanadi. Bu o'yinlar nafaqat bolalarning jismoniy faolligini oshiradi, balki ularni bir-biri bilan muloqot qilishga, hamkorlik qilishga va o'zaro hurmatni o'rganishga undaydi. Jamoviy o'yinlar orqali o'quvchilar o'zaro ishonch va do'stlikni mustahkamlashadi, ularning ijtimoiy



ko'nikmalari shakllanadi va rivojlanadi. Jamoviy o'yinlarning boshlang'ich sinflarda qo'llanilishi o'quvchilarning o'zaro munosabatlarini yaxshilashga xizmat qiladi. O'yin davomida bolalar guruh bo'lib ishlashni, bir-birining fikrini tinglashni va umumiy maqsadga erishish uchun harakat qilishni o'rganadilar. Bu jarayon ularning ijtimoiy tajribalarini boyitadi va o'zaro hamjihatlikni kuchaytiradi. Shu bilan birga, jamoviy o'yinlar bolalarning o'zini ifoda etish qobiliyatini oshiradi, ular o'z fikrlarini erkin bildirishga o'rganadilar. Jamoviy o'yinlar bolalarning psixologik holatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'yin jarayonida bolalar stressdan xalos bo'lib, o'zlarini erkin his qiladilar. Bu esa ularning o'quv jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi. Shuningdek, o'yinlar orqali bolalar o'zaro yordam berish, muammolarni birgalikda hal qilish kabi ijtimoiy ko'nikmalarni egallaydilar. Jamoviy o'yinlar o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. O'yin davomida bolalar bir-biri bilan muloqot qilish, fikr almashish va o'zaro tushunishni oshirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning nutq madaniyatini oshiradi va ijtimoiy muhitda o'z o'rnini topishga yordam beradi. Shu bilan birga, o'yinlar bolalarning tinglash va hamdardlik ko'rsatish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Jamoviy o'yinlar o'quvchilarning jamoaviy ruhini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. O'yinlar orqali bolalar guruh ichida o'z o'rnini topishni, mas'uliyatni bo'lishishni va birgalikda ishlashni o'rganadilar. Bu esa ularning jamoadagi faol ishtirokini ta'minlaydi va o'zaro hurmatni kuchaytiradi. Jamoviy o'yinlar bolalarning liderlik qobiliyatlarini ham rivojlantiradi, chunki o'yin davomida ular rahbarlik qilish, qaror qabul qilish va boshqalarni rag'batlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Boshlang'ich sinflarda jamoviy o'yinlardan foydalanish o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi bilan birga, ularning akademik ko'rsatkichlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'yinlar orqali bolalar o'zaro hamkorlikni o'rganib, darslarda ham bir-biriga yordam berish va birgalikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Bu esa o'quv



jarayonining samaradorligini oshiradi va bolalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.[1]

Jamoviy o'yinlarning ta'lim jarayoniga integratsiyasi o'qituvchilarga ham katta imkoniyatlar yaratadi. O'qituvchilar o'yinlar yordamida darslarni qiziqarli va interaktiv tarzda tashkil etishlari mumkin. Bu usul o'quvchilarning diqqatini jamlashga, ularni faol ishtirokga jalb qilishga yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchilar o'yinlar orqali bolalarning ijtimoiy va psixologik holatini yaxshiroq tushunib, individual yondashuvni rivojlantirish imkoniga ega bo'ladilar.[2]

Jamoviy o'yinlarni tanlashda ularning yoshga mosligi va maqsadga muvofiqligi muhim hisoblanadi. O'yinlar bolalarning qiziqishlari, qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos kelishi kerak. Shuningdek, o'yinlar xavfsiz va oson tushunarli bo'lishi lozim. O'qituvchi o'yinlarni tanlashda bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan maqsadlarni hisobga olishi zarur. Jamoviy o'yinlar o'quvchilarning ijtimoiylashuvini rivojlantirishda nafaqat maktabda, balki uy sharoitida ham qo'llanilishi mumkin. Ota-onalar va oilalar bolalarni jamoviy o'yinlarga jalb qilish orqali ularning ijtimoiy ko'nikmalarini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Bu esa bolalarning jamiyatga moslashuvi va kelajakda muvaffaqiyatli shaxs bo'lib yetishishiga xizmat qiladi.[3]

Jamoviy o'yinlar yordamida o'quvchilar o'zaro hurmat, do'stlik, yordam berish va hamkorlik kabi ijtimoiy qadriyatlarni o'rganadilar. Bu qadriyatlar bolalarning shaxsiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularni jamiyatda faol va ijtimoiy mas'uliyatli shaxslar bo'lib yetishishiga tayyorlaydi. Shu bois, jamoviy o'yinlar boshlang'ich ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim. Jamoviy o'yinlar bolalarning psixologik holatiga chuqur va ko'p qirrali ta'sir ko'rsatadi. Bolalar rivojlanishining muhim bosqichlaridan biri bo'lgan o'yin, ayniqsa jamoviy o'yinlar, ularning hissiy, ijtimoiy va intellektual jihatdan o'sishida katta ahamiyatga ega. Jamoviy o'yinlar orqali bola nafaqat o'z-o'zini anglash va ifoda etish imkoniyatiga ega bo'ladi, balki boshqalar bilan muloqot qilish, hamkorlik qilish, muammolarni hal etish kabi ko'nikmalarni ham rivojlantiradi. Bu jarayonlar bolaning ruhiy holatini barqarorlashtirishda va uning ijtimoiy muhitga



moslashishida muhim rol o'ynaydi. O'yin bolaning ichki dunyosini ochishga, his-tuyg'ularini ifoda etishga yordam beradi. Jamoviy o'yinlarda bolalar o'zaro munosabatlarni o'rganadilar, boshqalar bilan fikr almashadilar, o'zaro yordam va hamkorlikni his qiladilar. Bu esa ularning o'zini qabul qilish darajasini oshiradi, o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi. Jamoviy o'yinlar bolalarga ijtimoiy qoidalariga rioya qilishni o'rgatadi, bu esa ularning ijtimoiy intizom va tartibga rioya qilish qobiliyatini oshiradi. Shu bilan birga, o'yin jarayonida yuzaga keladigan kichik nizolar va ularni hal etish yo'llari bolalarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.[4]

Bolalarning psixologik holatida stress va tashvish kabi salbiy holatlar ham uchrashi mumkin. Jamoviy o'yinlar esa bu kabi holatlarni kamaytirishga xizmat qiladi. O'yin paytida bola o'zini erkin his qiladi, bu esa uning ruhiy holatini yaxshilaydi. Shuningdek, o'yinlar orqali bola kundalik hayotdagi qiyinchiliklardan vaqtincha qochib, o'zini qulay va xavfsiz muhitda his qilishi mumkin. Bu esa uning ruhiy barqarorligini oshiradi va stressga chidamliligini kuchaytiradi. Jamoviy o'yinlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. O'yin davomida bolalar bir-birlari bilan muloqot qilib, o'zaro hurmat va hamkorlikni o'rganadilar. Bu jarayon bolalarning empatiya, ya'ni boshqalarning his-tuyg'ularini tushunish va ularga nisbatan mehr-muhabbat ko'rsatish qobiliyatini oshiradi. Jamoviy o'yinlar bolalarga guruh ichida o'z o'rnini topish, boshqalar bilan birga ishlash va umumiy maqsadga erishish tajribasini beradi. Bu esa ularning ijtimoiy moslashuvchanligini oshiradi va kelajakda ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi. Shuningdek, jamoviy o'yinlar bolalarning mantiqiy fikrlash va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. O'yin jarayonida bolalar yangi vaziyatlarga duch kelib, ularni hal qilish uchun turli yo'llarni sinab ko'radilar. Bu esa ularning tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv qobiliyatlarini oshiradi. Jamoviy o'yinlar bolalarga o'zaro fikr almashish, yangi g'oyalarni muhokama qilish imkoniyatini beradi, bu esa ularning intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.[5]



Bolalar psixologiyasida o'yinlarning yana bir muhim jihati – bu ular uchun xavfsiz va qulay muhit yaratishidir. Jamoviy o'yinlar bolalarga o'zaro ishonch va qo'llab-quvvatlashni his qilish imkoniyatini beradi. Bu esa ularning o'zini qadrlashi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. O'yinlarda bolaning o'z fikrini erkin ifoda etishi va boshqalar tomonidan qabul qilinishi uning ruhiy salomatligi uchun zarurdir. Jamoviy o'yinlar bolalarga o'z his-tuyg'ularini boshqarishni o'rgatadi, bu esa ularning emotsional barqarorligini mustahkamlaydi. Jamoviy o'yinlar bolalarning jismoniy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ammo bu jihat psixologik holat bilan chambarchas bog'liq. Faol o'yinlar bolalarning energiyasini to'g'ri yo'naltirishga yordam beradi, bu esa ularning ruhiy holatini yaxshilaydi. Faol harakatlar orqali bola o'zini yaxshi his qiladi, bu esa depressiya va tashvish kabi salbiy holatlarning oldini oladi. Shuningdek, jismoniy faollik bolalarning uyqu sifatini yaxshilaydi, bu esa ularning umumiy psixologik holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda jamoviy o'yinlardan foydalanish o'quvchilarning ijtimoiylashuvini samarali rivojlantirishning muhim usullaridan biridir. Bu o'yinlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish, ularning psixologik holatini yaxshilash, kommunikativ qobiliyatlarini oshirish va jamoaviy ruhini mustahkamlashda katta ahamiyatga ega. Jamoviy o'yinlar ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi, o'quvchilarning o'zaro hamkorlik qilish qobiliyatini rivojlantiradi hamda ularni jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishga tayyorlaydi. Shuning uchun, boshlang'ich sinflarda jamoviy o'yinlarni tizimli ravishda qo'llash va ular orqali o'quvchilarning ijtimoiylashuvini rag'batlantirish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva, M. (2021). "Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalari va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni". Universal Publishing.
2. Islomov, D. (2021). "Zamonaviy boshlang'ich ta'limda innovatsion ta'lim texnologiyalari". Toshkent, TIAME nashriyoti.



3. Karimova, N. (2022). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida harakatli o'yinlar orqali barkamol shaxsni kamol toptirish". Pedagogika va psixologiya jurnali, Toshkent.
4. Tursunova, S. (2020). "Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligini oshirishda o'yin elementlaridan foydalanish". Ta'lim va tarbiya jurnali, Toshkent.
5. Qodirov, A. (2023). "Boshlang'ich sinflarda didaktik o'yinlar tashkil qilish va o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish". Ilmiy izlanishlar jurnali, Toshkent.
6. Rasulov, B. (2022). "O'yinlar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiylashuvi va muloqot madaniyatini rivojlantirish". Pedagogik nazariya va amaliyot, Toshkent.
7. Xolmurodova, F. (2021). "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida jamoviy o'yinlarning ta'lim va tarbiya jarayonidagi roli". Ta'lim tizimi va innovatsiyalar, Toshkent.